

VARSKÓGVARASKIPAN

Starvsmannafelagið ynskir varskógvaraskipan

– Eg vóni, at Løgtingið tekur undir við uppskotinum um varskógvaraskipan. Sum nú er, eru okkara limir ikki nóg væl vardir, sigur Selma Ellingsgaard, sum tó vísir á, at ideelt var ein slík skipan óneyðug í einum tryggum arbeidsumhvørvi

Mortan Østerø

Selma Ellingsgaard er forkvinna í Starvsmannafelagnum; fakfelagið fyri teir útvið 2.400 limirnir, ið arbeiða innan almenna geiran í Føroyum. Skuldi ein ein av limunum sæð eitt-hvørt ivasamt ella ólógligt virksemini á sínum arbeidsplássi, er viðkomandi ikki lógartryggjað vernd fyri persónligum avleiðingum, sum møguliga standast av einari fráboðan um ivasamt ella ólógligt virksemini.

– Okkara limir hava sum starvsfólk eina loyaltets-skyldu yvir fyri arbeidsgævanum, men tú hevur sjálvandi eisini eina upplýsingarskyldu, tá ið tað snýr seg um óreglusemi. Man hevur eina skyldu at boða frá, um man sær, at okkurt ikki er, sum tað eigur at vera, ella kann vera ólógligt.

Tó viðgongur hon, at tað kann vera trupult at boða frá óreglusemi, tá ið fjølmiðlarnar hava víst á, at fólk kunnu bota við starvinum fyri at varskógva.

– Fólk eru bangin fyri at tað fær avleiðingar, sum so merkir, at fólk aftra seg við at boða frá, og tað er ikki gott nokk. Nú eru vit ógvuliga fá fólk, sum eru búsett í

Selma Ellingsgaard er forkvinna í Starvsmannafelagnum

Føroyum. Man kann ímynda sær eina deild við fimm fólki, har okkurt óreglusemi fer fram, og onkur boðar frá tí. Tá verður tað lætt hjá starvsfólkunum, óansæð dulnevnda fráboðan, at finna fram til varskógvaran, sigur Selma, sum metir, at serlig atlit skulu takast, tá ið ein slík skipan skal smíðast.

Men av tí, at eingin skipan er, har ein kann dulnevnt boða frá slíkum óreglusemi, so torir Selma Ellingsgaard ikki at gáa um hvussu nógv fólk møguliga aftra seg við at boða frá.

– Varskógvarar merkja, í verandi stöðu, ov stórar avleiðingar, tá ið teir boða frá, um vit taka tey dømini, sum vit kenna úr fjølmiðlunum. Her er tað komi fram, at fólk

missa starvi hjá sær, tá ið tey hava boðað frá óreglusemi. Tað er ómetaliga keðiligt, at tað skal fáa so álvarsamar avleiðingar, at fólk boða frá, sigur hon.

Selma vónar, at Løgtingið tekur undir við varskógvarskipanini, men vísir á, at eitt gott og trygt arbeidsumhvørvi hevur størsta týðningin fyri trivnaðin hjá starvsfólkunum og einum virðiligum samskipti arbeidsgævara og arbeidstakara ímillum.

– Arbeidsumhvørvi eigur at vera sett í fokus. Tað skal tryggjast, at álít og opinleiki á arbeiðsplássinum. Eitt opið og gott samskipti átti at valdað á arbeiðsplássinum, sum gjørdi eina varskógvaraskipan óneyðuga.

Uppskot um varskógvaraskipan

Mortan Østerø

6. november bar Kristina Háfoss Løgtinginum uppskot til samtyktar um at seta í verk varskógvaraskipan í Føroyum. Í uppskotinum verður ført fram, at tørvur er á skipan, sum tryggjar, at starvsfólk í almenna geiranum kunnu fráboða óreglusemi, uttan at tað fær persónligar avleiðingar. Eftir ætlan, skal henda skipanin setast í verk í 2015.

Kristina Háfoss førir fram, at av tí, at almenni geirin røkir grundleggjandi uppgávur vegna alt Føroya fólk, er tað eisini av alstórum týðningi, at starvsfólkini kunnu kenna seg trygg við at fráboða møguligt óreglusemi innan tað almenna.

– Søgjan vísir tíverri, at persónligu avleiðingarnar kunnu gerast ógvusligar, um starvsfólk velur at varskógva alment um óreglusemi ella viðurskipti, ið ikki eru samsvarandi lóggávu.

Hetta ger, at nógv starvsfólk vilja velja frá at varskógva um óreglusemi í framtíðini. Hetta um stig ikki verða tikið til at skipa eina veruliga varskógvaraskipan, ið bæði tryggjar, at óreglusemi verður fráboðað, og verjir tann, ið fráboðar óreglusemið, sigur Kristina Háfoss í uppskotinum.

Men ein varskógvaraskipan noyðist eisini at hava vegleiðingar, tí tað kann hugsast, at fløkja kemst í lóggávuni um tagnar- og fráboðanarskyldu. Tað kann grugga við spurningum sum, nær eitt mál kann metast so mikið álvarsamt, at tagnarskyldan kann víkja fyri at fráboða óreglusemi. Tá er tað týðningarmikið at hava ein uttanveltaðan stovn, sum kann viðgera mál og ivamál, soleiðis at tann einstaki ikki setir

sígar starvsmøguleikar ella starvsfelagar í vanda uttan orsök. – Starvsfólk vilja tí ofta koma í eina tvístöðu. Hetta ger tað enn meira neyðugt at seta í verk eina vælskipaða varskógvaraskipan, so starvsfólk ikki ivast í, hvørji rættindi og møguleikar tey hava, tá ræður um at gera vart við óreglusemi, sigur Kristina Háfoss, og vísir á, at tað mugu vera greiðar leiðreglur og mannagongdir fyri hvør kann fráboða hvat ella hvønn á hvønn hátt, og hvussu hesar fráboðanirnar verða goymdar.

Kristina Háfoss

mortan@sosialurin.fo

Kendir varskógvarar

EDWARD SNOWDEN

Edward Snowden hevði varnast, at amerikanska fregnartænastan NSA goymdi persónligar upplýsingar um øll, sum ferðast á alnetinum. Tíðindafólkini Glenn Greenwald og Laura Poitras hjálptu Snowden at gera almenningin varugan við upplýsingarnar, sum NSA átti um tey. Amerikanska passið hjá Snowden varð

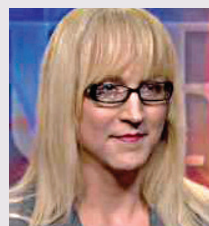
strikað, og upp til 30 ára fongsulsrevsing biðar honum í heimlandinum. Hann hevur, síðani 23. juni 2013, verið undir friðskjól í Russlandi.

JULIAN ASSANGE

Í 2006 var avstralski Julian Assange, ein av stovnarunum handan WikiLeaks portalinum, sum skuldi hýsa viðkvæmar upplýsingar um ivasamt ella óregluligt virksemini. WikiLeaks portalurin tryggjaði einstaklingum dulnevi aftur fyri viðkvæmu upplýsingarnar, fyri síðani at almannakunngerar hesar. Í 2010 varð

eftirlitið við WikiLeaks, og serliga Julian Assange, hert, í kjalarvørrinum av almannakunngerðini av amerikanskum hernaðarskjólum og sjónbondum. Assange hevur síðani 2012 verið undir politiskum friðskjól á sendistovuni hjá Ekvador í London.

CHELSEA MANNING (BRADLY MANNING)

Fødd sum maður, Bradley Manning, nú Chelsea Manning, varð dømd 35 ára fongsulsrevsing í Amerika, eftir at hon hevði latið varskógvartænastuni, WikiLeaks, sjónbond og skjøl úr amerikanska herinum. Sjónbondini og skjølini vístu millum annað, at amerikanskir hermenn høvdu dripið og læstað bæði tíðindafólk og sivil-fólk í Afganistan.